

Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistus

Lausuntotiivistelmä

MIETINTÖJÄ JA LAUSUNTOJA 57/2017

Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistus

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriö

ISSN: 1798-7091 (nd.)

ISSN: 1798-7105 (PDF)

ISBN: 978-952-259-654-3 (nid.)

ISBN: 978-952-259-655-0 (PDF)

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö Kriminaalipoliittinen osasto	7.11.2017	
Tekijät	neuvotteleva virkamies Miia Ljungqvist		
Julkaisun nimi	Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistus Lausuntotiivistelmä		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu 57/2017		
Diaari/hankenumero	1/66/2016	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN painettu	978-952-259-654-3	ISSN painettu	1798-7091
ISBN PDF	978-952-259-655-0	ISSN PDF	1798-7105
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-655-0		
Sivumäärä	42	Kieli	suomi
Asiasanat	Syyttäjälaitos, syyttäjä, valtakunnansyyttäjä		
Tiivistelmä Oikeusministeriö pyysi 21.6.2017 lausuntoa Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistusta koskevasta mietinnöstä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 28/2017) yhteensä 51 eri taholta. Tämä lausuntotiivistelmä sisältää yhteenvedon työryhmän keskeisistä ehdotuksista sekä lausunnonantajien arvioista ehdotuksen sisältöön.			
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet Kriminalpolitiska avdelningen	7.11.2017	
Författare	konsultativ tjänsteman Miia Ljungqvist		
Publikationens titel	Reform av åklagarväsendets organisation Sammandrag av remissvaren		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 57/2017		
Diarie- /projektnummer	1/66/2016	Tema	Betänkanden och utlåtanden
ISBN tryckt	978-952-259-654-3	ISSN tryckt	1798-7091
ISBN PDF	978-952-259-655-0	ISSN PDF	1798-7105
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-655-0		
Sidantal	42	Språk	finska
Nyckelord	Åklagarväsendet, åklagare, riksåklagaren		
Referat	<p>Justitieministeriet bad den 21 juni 2017 totalt 51 olika instanser yttra sig om arbetsgruppsbetänkandet med förslag till reform av åklagarväsendets organisation (Justitieministeriet, utredningar och anvisningar 28/2017). I detta sammandrag av remissvaren ingår arbetsgruppens viktigaste förslag och remissinstansernas bedömningar om dem.</p>		
Förläggare	Justitieministeriet		
Tryckort och år	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Tiivistelmä	9
1 Johdanto	12
1.1 Yleistä	12
1.2 Työryhmän keskeiset ehdotukset	12
1.3 Mietinnöstä pyydetty lausunnot	13
2 Yleiset arviot esityksen tavoitteista ja vaikutuksista	15
2.1 Esityksen tavoitteet	15
2.2 Esityksen vaikutukset	18
3 Kannanotot työryhmän keskeisiin ehdotuksiin	20
3.1 Yksi virasto	20
3.2 Johtavan aluesyyttäjän viran määräaikaisuus	22
3.3 Erikoissyyttäjät	23
3.4 Nimikkeet	24
3.5 Syyttäjän toimivaltuudet	27
4 Muut lausunnoissa esiin nousseet asiat	28
4.1 Apulaispäälliköiden tehtävä	28
4.2 Syyttäjien keskinäinen tehtävänjako	29
4.3 Valtakunnansyyttäjän kanslian ja syyttäjälalueiden johtaminen ja asioiden ratkaiseminen	30
4.4 Virkasyytteen käsittely	30
4.5 Syyttäjän vaitiolovelvollisuus ja vaitiolo-oikeus	32
4.6 Syyttäjälalueet	32
4.7 Ahvenanmaan asema	33
4.8 Kielelliset oikeudet	33

4.9	Valtioneuvoston asetuksen laatiminen ja työryhmän työn keskeneräisyys.....	34
4.10	Voimaantuloaikataulu.....	35
4.11	Sidosryhmäyhteistyö.....	35
4.12	Muita huomioita.....	36

LIITE	38
--------------------	-----------

TIIVISTELMÄ

Esityksen tavoitteita on useissa lausunnoissa pidetty selkeinä, kannatettavina ja oikeansuuntaisina. Uudistus ilmentää pyrkimystä resurssien oikeanlaiseen ja joustavampaan kohdentamiseen, toiminnan ja hallinnon tehostamiseen ja erityisen tärkeänä pidettävään ratkaisutoiminnan yhdenmukaisuuden kehittämiseen. Yhdessä lausunnossa on katsottu, että esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta esitetyt keinot eivät edistä tavoitteiden toteutumista.

Arviot esityksen vaikutuksista vaihtelevat. Osassa lausunnoista ehdotettua muutosta on pidetty taloudellisesti tarkoituksenmukaisena, koska organisaation ja tulosohjauksen rakennetta keventämällä voidaan saavuttaa kustannussäästöjä ja kohdentaa useita henkilötyövuosia vaativampiin asioihin. Esityksen taloudellisia vaikutuksia on myös arvosteltu, koska tarkempia laskelmia säästöjen toteutumisesta ei ole esitetty ja arviot ovat vaikuttaneet liian suurilta.

Suuri osa lausunnonantajista, erityisesti syyttäjänvirastot, on kannattanut yhden viraston mallia ja sen toteuttamiseen liittyviä tavoitteita. Yhdessä virastossa syyttäjätöiminnan ohjaus ja tiedonkulku parantuvat ja ratkaisutoimintaa voidaan paremmin ohjata yhdenmukaisemmaksi. Muuttuviin tilanteisiin voidaan reagoida nopeammin ja joustavammin. Tukitoimintojen keskittäminen vapauttaa resursseja syyttämistyöhön ja toiminta tehostuu. Mahdollisena vaarana on pidetty kuitenkin sekavaa johtojärjestelmää. Muutamassa lausunnossa on vastustettu yhden viraston mallia ja katsottu, ettei riittävää vertailua eri mallien välillä ole tehty eikä valittua mallia perusteltu.

Johtavan aluesyyttäjän viran muuttamista määräaikaiseksi on vastustettu tai pidetty riskinä riippumattomuuden näkökulmasta. Ammattimainen johtaminen edellyttää vahvaa sitoutumista. On esitetty myös huoli henkilön sijoittumisesta määräaikaisuuden päätyttyä. Yhdessä lausunnossa ehdotusta on kannatettu korostaen hyvän johtamisen vaatimuksia.

Muutamassa lausunnossa on esitetty, että apulaispäälliköiden tehtävä tulisi olla vakituinen virka. Kyse on merkittävästä johtamistehtävästä, joka sisältää julkisen vallan käyttöä. Vakituinen virka antaisi myös syyttäjälaitoksen ulkopuoliselle henkilölle yhdenvertaisen mahdollisuuden hakea virkaa.

Erikoistumista on kannatettu ja pidetty tarpeellisena yleisellä tasolla. Erikoissyyttäjien tehtävien muuttaminen vakituisiksi viroiksi sekä erikoissyyttäjän virkanimike saivat laajaa kannatusta.

Muutamassa lausunnossa on kannatettu aluesyyttäjän virkanimikettä. Kihlakunnansyyttäjän virkanimikkeen muuttamista on useassa lausunnossa pidetty perusteltuna, koska kihlakuntia ei ole enää hallinnollisesti olemassa, aluesyyttäjän virkanimike kuvaa hyvin tehtävää ja on myös kansainvälisesti tunnistettavampi. Aluesyyttäjää on vastustettu pääasiassa syyttäjälaitoksen sisällä. Nimikettä on pidetty huonona ja harhaanjohtavana ottaen huomioon valtakunnallinen toimivalta. Osa on halunnut säilyttää vakiintuneen kihlakunnansyyttäjän virkanimikkeen ja osa pitänyt valtiosyyttäjää kuvaavampana nimikkeenä. Maakunnansyyttäjän virkanimikettä on toivottu säilytettäväksi Ahvenanmaalla. Nykyisille valtiosyyttäjille on ehdotettu arvovaltaisena pidettyä syyttäjäneuvoksen virkanimikettä. Kahdessa lausunnossa on esitetty valtakunnansyyttäjän kanslian sijasta nimikkeenä valtakunnansyyttäjän toimistoa.

Useassa lausunnossa on koettu esteellisyyssäännösten näkökulmasta ongelmalliseksi, jos syyttäjänä syyttäjiin kohdistuvissa virkarikosasioissa toimisi saman viraston palveluksessa oleva syyttäjä. Vaihtoehtoina on esitetty oikeuskansleria tai eduskunnan oikeusasiamiestä, valtakunnansyyttäjää tai valtiosyyttäjää.

Kahdessa lausunnossa on ehdotettu päätösvalan antamista Syyttäjälaitoksen johtoryhmälle koko laitosta koskevista hallinnollisista asioista.

Muutamissa lausunnoissa on esitetty, että syyttäjälalueet ja niiden tehtävät tulisi määrittellä laissa. Ahvenanmaan syyttäjälalue sai kannatusta. Ahvenanmaan erityisasemaan ja siitä johtuviin seikkoihin tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota. Kielellisten oikeuksien vertailu on katsottu tarpeelliseksi lisätä esitykseen.

Muutamissa lausunnoissa on esitetty, että syyttäjän vaitiolovelvollisuus ja vaitiolo-oikeus tulisi saattaa vastaamaan poliisin vastaavaa sääntelyä.

Useissa lausunnoissa on arvosteltu sitä, ettei valtioneuvoston asetus ollut käytettävissä lausuntoa annettaessa, mikä on vaikeuttanut lausunnon antamista ja kokonaisuuden hahmottamista mm. johtojärjestelmän rakenteesta.

Viran siirtämistä ja henkilöstöä koskevia siirtymäsäännöksiä koskevissa säädöksissä on todettu olevan päällekkäistä sääntelyä virkamieslain kanssa.

Useissa lausunnoissa on korostettu hyvän sidosryhmäyhteistyön säilymisen tärkeyttä.

1 Johdanto

1.1 Yleistä

Valtakunnansyyttäjä asetti 29.5.2015 selvityshenkilöt selvittämään syyttäjälaitoksen uudelleenorganisointia joko neljän tai yhden viraston rakennemallin mukaisesti erityisesti syyttäjälaitoksen toiminnallisista lähtökohdista. Selvityshenkilöt päätyivät esittämään uudeksi organisaatiomalliksi yhden viraston mallia. Selvitystyö oli laajalla lausuntokierroksella ja se luovutettiin oikeus- ja työministerille 7.4.2016.

Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistuksen toteuttamiseksi oikeusministeriö asetti 24.5.2016 hankkeen ja siihen liittyen säädös- ja valmisteluryhmän sekä ohjausryhmän, joiden toimikautena oli 24.5.2016–31.12.2017. Työryhmien tehtävänä oli valmistella syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) ja siihen liittyvien asetusten muutokset siten, että syyttäjälaitos tulevaisuudessa toimisi yhtenä virastona jakautuen neljään alueelliseen yksikköön.

1.2 Työryhmän keskeiset ehdotukset

Työryhmä ehdotti, että säädettäisiin uusi laki Syyttäjälaitoksesta, jolla syyttäjälaitoksesta muodostettaisiin yksi Syyttäjälaitos-niminen virasto.

Syyttäjälaitos jakautuisi hallinnollisesti valtakunnansyyttäjän kansliaan ja viiteen syyttäjälakeeseen. Valtakunnansyyttäjän kanslia hoitaisi keskushallinnon tehtäviä ja syyttäjälakeet vastaisivat alueellisesti rikosvastuun toteuttamisesta. Valtakunnansyyttäjä johtaisi virastoa ja valtakunnansyyttäjän kansliaa. Valtakunnansyyttäjän asema ylipäätänsä syyttäjänä ja syyttäjien esimiehenä sekä valtakunnansyyttäjän devoluutio- ja substituutio-oikeus säilyisivät.

Syyttäjäalue vastaisi syyttäjäntehtävistä alueensa rikosasioissa. Syyttäjäalueen päällikkönä toimisi johtava aluesyyttäjä, jonka apuna toimisi yksi tai useampi apulaispäällikkö. Johtava aluesyyttäjä nimitettäisiin virkaansa enintään viiden vuoden määräajaksi.

Kihlakunnansyyttäjän ja maakunnansyyttäjän virkanimike muuttuisi aluesyyttäjäksi. Uutena virkanimikkeenä olisi myös erikoissyyttäjä.

Valtionsyyttäjän tehtäväkuvaa muutettaisiin siten, että heidän tehtäviään koskevassa säännöksessä ei säädettäisi enää nimenomaisesta toimimisesta syyttäjänä yhteiskunnan kannalta merkittävimmissä asioissa ja hovioikeuden ensi asteena käsittelemisissä asioissa. Valtionsyyttäjän toimivalta säilyisi kuitenkin ennallaan. Valtionsyyttäjien tehtävät tulisivat yhä enemmän keskittymään muuhun syyttäjäntoiminnan asiantuntijatyöhön sekä syyttäjäntoiminnan tukemiseen ja ohjaamiseen.

Lisäksi lakiin otettaisiin eräitä muita syyttäjän toimintaa ja toimivaltuuksia koskevia säännöksiä sekä nimittämisen ja kelpoisuusvaatimuksia koskevat säännökset. Valtakunnansyyttäjän oikeutta antaa henkilölle syyttäjälvaltuudet rajattaisiin aiemmasta. Varalla olevalle syyttäjälle annettaisiin oikeus ryhtyä toimenpiteisiin toisen syyttäjän toimivaltaan kuuluvassa asiassa, mikäli asia ei siedä viivytystä.

Työryhmä päätyi toimeksiannosta poiketen esittämään myös Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänviraston nimen muuttamista Ahvenanmaan syyttäjälalueeksi. Muodostamalla Ahvenanmaasta oma syyttäjälalueensa, se pystyisi parhaiten säilyttämään toimintansa omat erityispiirteet.

1.3 Mietinnöstä pyydetyt lausunnot

Oikeusministeriö pyysi työryhmän mietinnöstä lausuntoa yhteensä 51 eri taholta.

Lausuntopyynnössä pyydettiin ottamaan kantaa seuraaviin aiheisiin:

- Esityksen tavoitteet
- Ehdotettujen lainsäädäntömuutosten arvioidut vaikutukset
- Syyttäjälaitoksen tehtävä, organisaatio ja Ahvenanmaan asema
- Syyttäjien virkanimikkeet, toimivalta, tehtävät, nimittäminen ja syyttäjälvaltuuksien antaminen

- Valtakunnansyyttäjän kanslian ja syyttäjäalueiden johtaminen ja asioiden ratkaiseminen
- Syyttäjien vaitiolovelvollisuus ja vaitiolo-oikeus
- Virkasyytteen käsittely

Lisäksi lausunnonantajille annettiin mahdollisuus lausua muista huomionarvoisista seikoista mietintöön liittyen.

Lausunto saapui yhteensä 35 taholta.

Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat ilmenevät oheisesta liitteestä.

2 Yleiset arviot esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

2.1 Esityksen tavoitteet

Lapin, Itä-Suomen ja Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirastot sekä Tulli, Sisäministeriö ja Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitävät esityksen tavoitteita kannatettavina. Toimintatapojen uudistaminen yhden viraston mallin kautta edistää syyttäjätöinnin yhtenäisyyttä, lisää joustavuutta ja tehostaa resurssien kohdentamista.

Valtakunnansyyttäjänviraston mukaan uudistus antaa hyvät edellytykset yhtenäistää käytäntöjä ja suunnata voimavaroja nopeasti käsiteltävistä asioista vaativiin rikosasioihin. Tukitoimintoja keskittämällä voidaan parantaa niiden laatua ja vähentää toiminnan haavoittuvuutta.

Vaasan hovioikeus pitää organisaatiouudistuksen tavoitteina mainittuja hallinnon keventämistä ja syyttäjätöimintojen yhtenäistämistä valtakunnallisesti kannatettavina. Syyttäjälaitoksen toimintaa tulee arvioida paitsi taloudellisin mittarein, myös laatu- ja oikeusturvanäkökohdat huomioiden.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus pitää esityksen keskeisiä tavoitteita selkeinä ja kannatettavina. Resursseja voidaan uudistuksen avulla kohdentaa tehokkaammin. Keskitettyjen toimintojen luominen tulisi tehdä yhteistyössä toimintoketjun muiden toimijoiden, poliisin, tuomioistuinten ja avustajakunnan kanssa, jotta järjestelmästä saadaan toimiva eikä asianosaisten oikeusturva vaarannu.

Suomen Asianajajaliiton näkemyksen mukaan uudistus on oikeansuuntainen ja se ilmentää pyrkimystä resurssien oikeanlaiseen kohdentamiseen. Yksi uudistuksen merkittävimmistä tavoitteista on yhdenmukainen ratkaisutoiminta sekä laadullisesti

että määrällisesti. Suomen Asianajajaliiton näkemyksen mukaan syyttäjälaitoksen henkilöstövoimavarat ovat täysin alimitoitettut.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia toteaa, ettei ole laillisuusvalvonnallista perustetta arvioida uudistuksen tavoitteina olevia syyttäjän toiminnan ohjauksen helpottamista ja tulosohjauksen vaikuttavuutta. Sen sijaan yhdenmukainen ratkaisutoiminta johtaa perusteensa perustuslaissa säädetyistä yhdenvertaisuuden tavoitteesta. Syyttäjänvirastojen ratkaisutoiminnassa on havaittavissa eroja ja on mahdollista, että uudistuksella erot saadaan pienentymään.

Itä-Suomen yliopisto katsoo esityksen tavoitteiden olevan hyväksyttäviä. Syyttäjälaitoksen ohjaus on kuitenkin mahdollista toteuttaa nykyisessäkin virastomallissa eikä ohjaus ylipäättään ole ollut syyttäjälaitoksessa ongelma. Syyttäjälaitoksessa pitkään harjoitettu systemaattinen koulutus on paras tae yhdenmukaisesta ratkaisutoiminnasta. Merkittävimmät edut uudistuksessa liittyvät tulosohjaukseen, syyttäjien erikoistumismahdollisuuksiin ja voimavarojen kohdentamiseen joustavammin. Esitetyssä virastomallissa on myös riskejä liittyen mm. etääntymiseen esitutkinnasta syyttäjän ja tutkinnanjohtajan ollessa maantieteellisesti eri paikkakunnilla. Keskittäminen voisi toki tarkoittaa vain toimintatapojen yhtenäistämistä, mikä on kannatettava tavoite.

Verohallinto kannattaa kaikkia toimenpiteitä, joilla pyritään yhtenäistämään syyteasioiden käsittelyä.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että uudistus asettaa vaatimuksia syyttäjälaitosten johtamiselle ja yhteistyön sujumuudelle. Helsingin käräjäoikeus tuo esiin käräjäoikeuden ja Helsingin syyttäjänviraston kehittämän REK-toiminnan, jonka puitteissa tehdystä yhteistyöstä saadut kokemukset ovat olleet kannustavia ja menettely on jäänyt pysyväksi toimintatavaksi. Toimintatapa on ollut omiaan vähentämään asioiden uudelleen käsittelytarvetta, tehostanut nopeasti käsiteltävien rikosten rikosprosessia ja vapauttanut resursseja vaativien ja laajojen rikosasioiden käsittelyyn.

Oulun syyttäjänviraston näkemyksen mukaan muutos helpottaa syyttäjän toiminnan ohjausta ja todennäköisesti lisää tulosohjauksen vaikuttavuutta. Uusi organisaatiomalli edistää epäilemättä keskitettyjen toimintojen luomista. Myös Taito-hankkeen tavoitteet on helpompi toteuttaa yhden viraston mallissa. Tärkeimmäksi tavoitteeksi tulisi asettaa yhdenmukainen valtakunnallinen ratkaisutoiminta sekä laadullisesti että määrällisesti.

Keskusrikospoliisi suhtautuu uudistukseen myönteisesti. Uudistus yksinkertaistaa ja selkeyttää syyttäjälaitoksen rakennetta, mikä antaa paremmat mahdollisuudet syyttäjälaitoksen ohjaamiseen ja syyttäjien toiminnan yhdenmukaisuuden edistämiseen.

Helsingin syyttäjänviraston näkemyksen mukaan monet organisaatiouudistuksen kautta tavoiteltavista hyödyistä ovat teoriassa saatavissa aikaan myös nykyorganisaation puitteissa mutta eivät kuitenkaan käytännössä. Uudistuksella on mahdollisuus saada merkittäviä toiminnallisia hyötyjä. Jos uudistus toteutetaan onnistuneesti, pysyy syyttäjälaitos toteuttamaan tehtäväänsä entistä tehokkaammin ja työntekijät selviävät töistään entistä sujuvammin. Kokonaisuus pystytään yhden viraston mallissa ottamaan paremmin ratkaisujen perusteeksi, kuten nopeasti käsiteltävien asioiden prosessit ja hovisyyttäjäjärjestelmä. Myös erikoissyyttäjien työpanosta voidaan hyödyntää laajemmin.

Suomen syyttäjähdistys toteaa, että esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta esitetyt keinot eivät monelta osin varsinaisesti edistä tavoitteiden toteutumista. Suomen syyttäjähdistys on jättänyt esityksestä eriävän mielipiteen, johon edelleen viitataan ja uudistetaan siinä lausuttu.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa esityksen tavoitteena olevan parantaa mahdollisuuksia yhtenäistää syyttäjätöimintää. Yhtenäiseen lainkäyttöön tulee pyrkiä ja koulutus on perinteisesti ollut ensisijainen keino sen saavuttamiseksi. Uudistuksessa lähtökohtana on yhdenmukainen organisointi. Sen lisäksi kuitenkin tarvitaan vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa.

Suomen Lakimiesliiton näkemyksen mukaan syyttäjälaitoksen organisaation ja toiminnan kehittämisen lähtökohdan tulee olla syyttäjälaitoksen perustehtävän laadukkaassa ja tehokkaassa toteuttamisessa. Esitys on laadittu liiaksi taloushallinnollisesta näkökulmasta.

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry toteaa, että uudistuksella on selvästi merkitystä syyttäjälaitoksen kansliahenkilökunnalle erityisesti tukitoimintojen keskittämisen osalta. Toimintojen ja ratkaisukäytännön yhtenäistyminen ja erikoistuminen ovat tavoitteina realistisia, mutta muiden osalta ei ole esitetty tarkempaa selvitetystä.

Sisä-Suomen syyttäjänvirasto kannattaa esitettyjä tavoitteita, jotka ovat tärkeitä kansalaisten oikeusturvan kannalta. Tavoitteet on uudessa organisaatiossa saavutettavissa paremmin kuin nykyisessä. Yhden viraston malli vahvistaa syyttäjäkäytäntöjen yhtenäisyyttä, mahdollistaa resurssien tehokkaamman ja joustavamman käytön sekä ammattimaisemman johtamisen ja yhtenäisemmät hallinnon käytänteet. Myös tulosohjaus kevenee.

2.2 Esityksen vaikutukset

Valtakunnansyyttäjänviraston käsityksen mukaan esityksellä tavoitellut vaikutukset voidaan saavuttaa, kun nopeasti käsiteltävien syyteasioiden menettelykäytäntöjä yhdenäistetään ja sujuvoitetaan. Vaativien asioiden käsittelytapoja sekä erikoissyyttäjien ja moniosaajien roolia kehitetään. Uudistus vaatii myös ammattimaista johtamista.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia toteaa, että nykyisissä syyttäjänvirastoissa on siinä määrin vähän henkilökuntaa, että poikkeuksellisten tilanteiden hallinta, kuten yllättävät henkilöstön poissaolot, koulutuksiin osallistumiset tai poikkeuksellisen laajat rikosasiat, voi olla vaikeaa. Suuremmissa yksiköissä näiden riskien hallinta helpottuu. Esityksessä ei ole tarkempia laskelmia, vaan säästöjen toteutuminen on vain arvioiden varassa.

Oikeusrekisterikeskuksen mukaan muutoksella on vaikutuksia ORK:n omiin tietojärjestelmiin, erityisesti täytäntöönpanojärjestelmään. Muutokset ovat kuitenkin kertaluonteisia ja vähäisiä, kustannusarviolta noin 10.000 euroa.

Itä-Suomen yliopisto toteaa, että esityksen taloudellisiin vaikutuksiin on vaikea ottaa kantaa, koska esityksen kustannusvaikutukset ovat varsin ylimalkaisia. Keskittäminen ei välttämättä toisi suuria säästöjä, mutta saattaisi vaikuttaa haitallisesti sidosryhmäyhteistyöhön. Lisäksi laajat syyttäjälueet voivat olla omiaan lisäämään syyttäjien matkakustannuksia. Itä-Suomen yliopisto korostaa, että laadukas syyttäjän tehtävien hoitaminen on tärkeää yhteiskunnan näkökulmasta. Laatu on voitu turvata jo voimassa olevassa virastomallissa.

Oulun syyttäjänviraston arvion mukaan organisaation ja tulosohjauksen rakennetta keventämällä voidaan saavuttaa taloudellisia säästöjä, mutta mietintöön kirjatut taloudelliset vaikutukset ja säästöt vaikuttavat kovin pieniltä eivätkä tunnu perustuvan mihinkään todellisiin laskelmiin.

Helsingin syyttäjänviraston näkemyksen mukaan esityksessä arvioitu taloudellinen säästö on yliampuva, mutta kuitenkin useita henkilötyövuosia voidaan kohdentaa uudelleen vaativampiin asioihin.

Länsi-Suomen syyttäjänvirasto toteaa, että muutoksen taloudellisia vaikutuksia on esityksessä kuvattu varsin pieniksi. Jos uudistuksella saavutetaan tehostetumpi toiminta ja resurssien oikea jakautuminen alueille, voitane e ehdotettua muutosta pitää myös taloudellisesti tarkoituksenmukaisena.

Suomen syyttäjähdistyksen näkemyksen mukaan esityksestä ei ilmene kunnollista perustetta sille, miten asetettuihin tavoitteisiin ja vaikutuksiin päästäisiin paremmin yhden viraston mallissa kuin esimerkiksi neljän viraston mallissa. Selvitykset olisi tullut tehdä puolueettomasti ja perusteellisesti. Esitetyt perustelut ovat näennäisiä. Suomen syyttäjähdistys arvioi nykyisten ongelmien olevan huomattavasti pienempiä kuin uudistuksen mukanaan tuomat ongelmat. Uudistuksen myötä hallinto paisuu vaikka sitä tulisi keventää. Apulaispäälliköiden työpanosta menee entistä enemmän hallinnollisiin asioihin eivätkä he enää aikaisemmissa määrin tekisi syyttäjälaitoksen perustoimintoa eli syyttämistyötä. Tämä kustautuu vaativien rikosasioiden käsittelyssä, koska apulaispäälliköt ovat kokeneita syyttäjiä. Vaikka uudistuksen on tarkoitus säästää, näyttää siltä, että hallinto lisääntyy ja itse syyttämistoiminta kärsii uudistuksesta.

Suomen tuomariliiton näkemyksen mukaan arviot väitetyistä kustannusvaikutuksista ovat ylimalkaiset ja ilmeisen ylioptimistiset.

Suomen kuntaliitto pitää tärkeänä, ettei uudistuksella vähennettäisi syyttäjälaitoksen paikallisten toimipaikkojen tai henkilöstön määrää taaten näin edelleen kattavat palvelut kaikissa Suomen kuntakentän osissa.

3 Kannanotot työryhmän keskeisiin ehdotuksiin

3.1 Yksi virasto

Helsingin, Oulun, Itä-Suomen ja Länsi-Suomen syyttäjänvirastot toteavat, että useat esityksen tavoitteista ovat paremmin saavutettavissa yhden viraston mallissa.

Lapin syyttäjänvirasto, Pohjanmaan syyttäjänvirasto ja Sisä-Suomen syyttäjänvirasto kannattavat yhden viraston organisaatiomallia.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa, että tuloksellinen syyttäjälaitos voidaan toteuttaa yhden viraston mallilla. Tässä mallissa hyöty saavutetaan lähinnä talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien keskittämisestä.

Itä-Uudenmaan syyttäjänviraston näkemyksen mukaan rakenneuudistus yhden viraston mallin mukaisesti lisää organisaation ketteryyttä ja mahdollistaa nykyistä joustavamman ja muuttuviin tilanteisiin nopeammin reagoivan hallintorakenteen. Tukitoimintojen keskittäminen vapauttaa resursseja syyttämistyöhön, mikä lisää toiminnan tehokkuutta. Vaarana uudistuksessa on kuitenkin sekava johtojärjestelmä, jossa strateginen ja operatiivinen päätöksenteko menevät osittain päällekkäin ja limittäin, jolloin toimijoiden roolit ja vastuut voivat hämärtyä.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa yhden viraston mallia. Nykyisessä organisaatiossa ongelmana on pidetty erilaisia toimintatapoja eri virastoissa. Yhdessä virastossa toimintaa voidaan kehittää samaan suuntaan kuitenkin siten, että alueilla voidaan ottaa huomioon paikalliset olosuhteet.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus toteaa yhden viraston mallin täyttävän hyvin niitä tavoitteita, joita organisaatiouudistukselle on asetettu.

Itä-Suomen yliopisto kannattaa lähtökohtaisesti yhden viraston mallia, jossa esitetty organisaatio on selkeä. Valtakunnanvoudinvirasto ja Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitävät myös esitettyä organisaatiota selkeänä. Malli vaikuttaa edistävän hyvin niitä tavoitteita, joita organisaatiouudistukselle on asetettu.

Suomen Asianajajaliitto kannattaa yhden viraston mallia, jonka vahvuutena on yhtenäisyys. Malli on omiaan karsimaan päällekkäistä hallintoa ja ohjaamaan syyteharkintaa mahdollisimman yhdenmukaiseksi.

Verohallinnon käsityksen mukaan syyttäjälaitoksen valtakunnallinen toimintamalli luo hyvät edellytykset yhteistyölle ja yhdenmukaiselle ratkaisutoiminnalle verorikosasioissa. Verohallinto on toiminut valtakunnallisena yksikkönä vuodesta 2008 lähtien. Valtakunnallinen toimintamalli on tukenut tehokkaampaa työnjakoa, henkilöstön erikoistumista sekä työtehtävien keskittämistä tai hajauttamista tarkoituksenmukaisella tavalla. Valtakunnallistaminen on myös edistänyt yhdenmukaisten menettelytapojen ja henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan valtakunnallinen rakenne antaa aiempaa paremmat edellytykset johtaa syyttäjälaitosta kokonaisuutena. Ratkaisu mahdollistaa hallinto- ja tukitehtävien keskittämisen ja sitä kautta toiminnan tehostamisen niin substanssiasioiden kuin erikoistumisen osalta. Yhden viraston malli on valtion virastorakenteen kehittämisen näkökulmasta perusteltu ja esitys on yhdenmukainen keskushallinnon virastorakenneselvityksen ehdotusten kanssa. Uudistus vastaa myös hallituksen 5.4.2016 tekemää linjausta, jonka mukaan valtion hallintotehtävät organisoidaan valtakunnallisen viraston muotoon silloinkin, kun tehtävät edellyttävät alueellista tai paikallista läsnäoloa. Kyse on toiminnallis-taloudellisesti tarkoituksenmukaisesta kokonaisuudesta, joka on järkevää organisoida yhden valtakunnallisen viraston muotoon. Syyttäjälaitos on toiminut omana erillisenä kirjanpitoyksikkönään 1.10.2016 lähtien. Nyt toteutettava virastorakenteen uudistaminen on johdonmukaista jatkoa tälle.

Suomen syyttäjäyhdistys vastustaa yhden viraston mallia ja katsoo, että syyttäjälaitos on organisoitava neljän (viiden) itsenäisen viraston malliin. Valtakunnansyyttäjän kansliaa ei tule säätää keskusyksiköksi eikä tätä seikkaa tule korostaa laissa. Kaksiportainen järjestelmä ei sovi esitetyn yhden viraston malliin. Vaihtoehtoisesti valtakunnansyyttäjän kanslian tulisi olla osasto.

Suomen tuomariliitto ei kannata yhden viraston mallia ja viittaa perustelujen osalta Suomen syyttäjäyhdistyksen jättämään eriävään mielipiteeseen. Asia on keskeneräinen eikä vertailua voimassa olevan virastomallin, ns. viiden viraston mallin ja yhden viraston mallin välillä ole tehty. Yhden viraston mallille esitetyt perustelut eivät ole

kestäviä. Suomen tuomariliitto toteaa vielä, ettei työryhmä ole kyseenalaistanut oikeusministeriön tekemää linjausta yhden viraston mallista.

Suomen Lakimiesliitto katsoo, ettei esityksessä ole riittävällä tavalla perusteltu siirtymistä yhden viraston malliin. Syyttäjätöiden laadukkaan toteutumisen kannalta nykyinen tai neljän viraston malli olisi parempi. Toteutuessaan esitys kasvattaisi hallintoa siirtämällä resursseja pois käytännön syyttäjätöistä.

3.2 Johtavan aluesyyttäjän viran määräaikaisuus

Helsingin, Varsinais-Suomen ja Sisä-Suomen syyttäjänvirastot vastustavat johtavan aluesyyttäjän viran määräaikaisuutta. Viran tulisi olla vakituinen, jotta tehtävän hoitamisen laatu voitaisiin taata. Vaikka tehtävä on pääosin hallinnollinen, kuuluu siihen myös erilaisia lainkäyttötehtäviä, kuten syyttämistyö, juttujako ja syyttäjien työn muu organisointi, jotka edellyttävät riippumattomuutta. Määräaikaisuuden katsottiin heikentävän tehtävän houkuttelevuutta ja myös edellytyksiä johtamisen ammattimaisuuteen, jota uudistuksella tavoitellaan. Uudessa organisaatiossa johtamista kehitetään ammattimaisemmaksi, mikä edellyttää vahvaa sitoutumista ja johtamistaitojen kehittämistä. Esitettiin myös huoli henkilön sijoittumisesta määräaikaisuuden päätyttyä.

Oulun syyttäjänvirasto esittää harkittavaksi, voitaisiinko johtavan aluesyyttäjän onnistumista tehtävässään arvioida ilman viran muuttamista määräaikaiseksi.

Salpausselän syyttäjänvirasto esittää, että johtamisen tehokkuuden arvioinnin tulisi koskea myös keskusyksikön osastojen johtajia. Johtavan aluepäällikön määräaikaisuus tulee toteuttaa samalla tavalla kuin päällikkötuomareiden osalta on tehty.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian näkemyksen mukaan johtavan aluesyyttäjän viran määräaikaiseksi säätäminen jää luonnoksessa liian vähälle pohdinnalle. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian käsityksen mukaan tehtävä ei olisi pelkästään hallinnollisen johtavan toimi, vaan siihen sisältyisi lainkäytöllisiä tehtäviä eikä syyteasioiden hoitaminen ole poissuljettua. Tältä osin viitataan Suomen syyttäjähdistyksen eriävässä mielipiteessä esille tuotuihin seikkoihin.

Itä-Suomen yliopisto toteaa johtavan aluesyyttäjän viran määräaikaisuuden oleva riski riippumattomuuden näkökulmasta. Tästä on myös varoittavia esimerkkejä joistain maista. Vaikkei johtavaan syyttäjään pyritä vaikuttamaan epäasianmukaisesti, voisi määräaikaisuus kuitenkin herättää kansalaisissa epäilyksiä johtavan syyttäjän riippu-

mattomuudesta. Riippumattomuus ja kansalaisten usko syyttäjien puolueettomuuteen on syyttäjätöiden uskottavuuden vankka peruskivi. Määräaikaisuus on myös omiaan vähentämään viran houkuttelevuutta niiden hakijoiden joukossa, joilla ei ole syyttäjälaitoksessa taustavirkaa. Määräaikaisuuden perusteeksi esitetyt perustelut eivät ole niin painavia, että olisi syytä ottaa riski siitä, että luottamus syyttäjien puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen voisi horjua.

Suomen syyttäjähdistys vastustaa johtavan aluesyyttäjän viran määräaikaisuutta. Lainkäyttöhenkilöstön riippumattomuuteen ei lähtökohtaisesti sovi määräaikaisuus ja se on vastoin virkamieslain tavoitetta. Tämä altistaisi syyttäjälaitoksen ulkopuoliselle painostukselle, joka voisi ulottua syyttäjiinkin. Johtavan aluepäällikön virka ei ole pelkästään johtamista vaan siihen sisältyy lainkäyttövaltaa esimerkiksi juttujaossa syyttäjille ja myös vaativien yksittäisten syytteiden ajamista. Suomen syyttäjähdistys tuo esiin huolen määräaikaisen päällikköviran menettäneistä henkilöistä, joille ei ole sellaista virkaan palaamisen suojaa, joka määräaikaisille laamaneille on tuomioistuinlaitoksessa taattu. Suomen syyttäjähdistys kiinnittää vielä huomiota johtavien aluepäälliköiden nimittämiseen. Ehdotuksen mukaan nimittäjä olisi heidän esimiehenään toimiva valtakunnansyyttäjä. Tällainen ei ole hyvä eikä toimiva nimittämisjärjestelmä ottaen huomioon johtavan syyttäjän itsenäisyys ja riippumattomuus.

Suomen Asianajajaliiton näkemyksen mukaan pelkästään alueorganisaation johtamiseen keskittyvän syyttäjän asettaminen on perusteltua. Resurssien tehokas kohdentaminen taas edellyttää hyvää johtamista, mistä syystä johtavan aluesyyttäjän viran muuttamista määräaikaiseksi kannatettiin.

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry korostaa uudistuksessa johtajuuden merkitystä alueiden koon kasvaessa. Syyttäjälueen päälliköltä edellytetään enenevässä määrin myös henkilöstöjohtamisen taitoja.

3.3 Erikoissyyttäjät

Lausunnoissa kannatetaan laajasti erikoistumista yleisellä tasolla.

Suomen syyttäjähdistys ja Oulun ja Salpausselän syyttäjänvirastot kannattavat erikoissyyttäjien tehtävien muuttamista vakituisiksi viroiksi.

Sisä-Suomen syyttäjänvirasto esittää huolen, että erikoissyyttäjän nimike sekoittuu 6 §:ssä tarkoitettuihin erityissyyttäjiin. Helsingin käräjäoikeus kiinnittää huomiota samaan asiaan ja pitää erikoissyyttäjän nimikettä epäonnistuneena.

Vaasan hovioikeus kannattaa tavoitteena erikoissyyttäjien työpanoksen parempaa suuntaamista, minkä valtakunnallinen organisaatio mahdollistaa. Oikeushallinnossa erikoistuminen on tarpeen.

Suomen Asianajajaliitto kannattaa erikoissyyttäjän tai vastaavan nimikkeen käyttöönottoa, samoin Pohjanmaan syyttäjävirsto.

Itä-Suomen yliopisto kannattaa erikoissyyttäjien virkojen perustamista. Muutos nostaisi syyttäjälaitoksen statusta ja olisi omiaan lisäämään syyttäjän työn kiinnostavuutta. Se olisi oiva kannustin syyttäjien uralle. Samalla edistettäisiin syyttäjän työn laatua vaativissa asioissa ja syyttäjän toiminnan yhdenmukaisuutta.

Verohallinto kannattaa erikoissyyttäjille erityisen virkanimikkeen luomista sekä erikoistumista.

Suomen syyttäjähdistys pitää erikoissyyttäjän viran perustamista välttämättömänä. Erikoissyyttäjien virkoja ei tule vähentää nykyisestä.

Tietosuojavaltuutetun toimiston näkemyksen mukaan erikoissyyttäjien kiistaton tarve on esityksessä huomioitu.

Keskusrikospoliisi toteaa, että vaativan rikostutkinnan näkökulmasta jo käytännössä vakiintuneen syyttäjien erikoisasiantuntijuuden vahvistaminen laissa on kannatettavaa.

3.4 Nimikkeet

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa yleisesti, että virkanimikkeiden tulisi olla mahdollisimman selkeitä ja johdonmukaisia koko oikeushallinnossa.

Aluesyyttäjä

Helsingin, Varsinais-Suomen, Lapin, Sisä-Suomen, Pohjanmaan, Oulun ja Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirastot vastustavat aluesyyttäjän virkanimikettä tai pitävät sitä huonona. Nimike ei ole tarkoituksenmukainen vaan jopa harhaanjohtava ottaen huomioon, että toimivalta on maanlaajuinen. Osa kannattaa kihlakunnansyyttäjän nimikkeen säilyttämistä ja osa taas pitää kihlasyyttäjää vanhana nimikkeenä, joka tulisi vaihtaa. Valtionsyyttäjän virkanimikettä ehdotetaan useassa lausunnossa aluesyyttäjän sijasta. Nimike olisi luontevampi, oikeampi ja kuvaavampi kuin aluesyyttäjä.

Helsingin syyttäjänviraston näkemyksen mukaan aluesyyttäjän virkanimike ei lainkaan kuvaa syyttäjän valtakunnallista toimivaltaa ja vastuuta ja on ristiriidassa koko muun esityksen kanssa. Nimike tulisi olla valtiosyyttäjä. Aluesyyttäjä on myös kansalaisten ja tiedotusvälineiden näkökulmasta virkanimikkeenä harhaanjohtava. Esitetyt perustelut ovat ontuvat.

Suomen syyttäjähdistyksen näkemyksen mukaan aluesyyttäjä ei ole onnistunut eikä hyväksyttävä nimike. Nimike on harhaanjohtava ottaen huomioon, että toimivalta on koko maassa. Suomen syyttäjähdistys kannattaa valtiosyyttäjän virkanimikettä. Mikäli tätä ei oteta käyttöön, voitaisiin vakiintunut kihlakunnansyyttäjän nimike säilyttää.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa ehdotettuja virkanimikkeitä. Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa olevansa tietoinen siitä, että aluesyyttäjän virkanimike on herättänyt vastustusta, eikä tästä syystä näe estettä säilyttää paikallissyyttäjien virkanimikkeenä vakiintunutta ja arvostettua kihlakunnansyyttäjää. Valtakunnansyyttäjänvirasto ehdottaa harkittavaksi, voitaisiinko Ahvenanmaalla säilyttää johtavan maakunnansyyttäjän ja maakunnansyyttäjän virkanimikkeet.

Ahvenanmaan syyttäjänvirasto esittää, että maakunnansyyttäjän nimike säilytettäisiin ottaen huomioon Ahvenanmaan erityisasema.

Salpausselän syyttäjänvirasto katsoo, että kihlakunnansyyttäjän virkanimike voidaan säilyttää, koska se on ollut jo pitkään käytössä, joten sen voidaan katsoa vakiintuneen ja olevan yleisessä tiedossa. Myös ulosottolaitoksen uudistuksessa esitetään säilytettäväksi kihlakunnanvoudin nimike. Aluesyyttäjän nimike viittaa toimialueeseen ja syyttäjän toimivalta on kuitenkin valtakunnallinen. Jos paikallistoimistojen syyttäjien virkanimikkeiden halutaan kuvaavan syyttäjän toimialuetta, niin silloin maakunnansyyttäjä (ja johtava maakunnansyyttäjä) olisi kuvaavin virkanimike. Syyttäjän valtakunnallisen toimivallan mukaisesti syyttäjänimike voisi olla myös valtiosyyttäjä.

Valtakunnanvoudinvirasto toteaa, että sekä syyttäjälaitoksessa että ulosottolaitoksessa on kihlakunta-alkuisia virkanimikkeitä. Mikäli niistä luovutaan, olisi johdonmukaista toimia näin molemmissa organisaatioissa.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus pitää kihlakunnansyyttäjän nimikettä vanhahtavana ja katsoo virkanimikkeen uudistamiselle olevan organisaatiouudistuksen laajuus huomioiden vahvat perusteet. Aluesyyttäjän nimike vaikuttaa varsin mitäänsanomattomalta. Varsinais-Suomen kärjäoikeus esittää harkittavaksi nimikkeeksi Yleistä syyttäjää.

Helsingin kärjäoikeus pitää aluesyyttäjän nimikettä epäonnistuneena.

Itä-Suomen yliopisto pitää kihlakunnansyyttäjän nimikkeen muuttamista perusteltuna, koska kihlakuntia ei ole enää hallinnollisesti olemassa ja aluesyyttäjän nimike olisi myös kansainvälisesti tunnistettavampi.

Suomen Asianajajaliiton näkemyksen mukaan molemmat nimikkeet aluesyyttäjä ja valtiosyyttäjä ovat hyviä.

Valtiosyyttäjä

Varsinais-Suomen, Helsingin, Salpausselän, Oulun ja Lapin syyttäjänvirastot ehdottavat nykyisille valtiosyyttäjille syyttäjäneuvoksen nimikettä, joka on arvovaltainen ja valtakunnansyyttäjän kansliassa työskenteleville syyttäjille sopivampi virkanimike. Huomioon tulee ottaa valtiosyyttäjien muuttuva työnkuva, jossa painopiste syyttäjän tehtävien hoitamisen sijasta on muussa syyttäjätöiden vaativassa asiantuntijatyössä ja hallinnollisissa tehtävissä. Kun uudistuksella tavoitellaan todellista ja vaikuttavaa muutosta, ei ole tarvetta säilyttää vakiintunutta valtiosyyttäjän nimikettä keskushallintoyksikössä työskenteleville syyttäjille. Nimike ei kuvaa todellista ja keskeisintä toimenkuvaa. Lukuisilla hallinnonaloilla korkeimman substanssiosaamisen ihmisiä asetetaan neuvoksen asemaan. Oulun syyttäjänvirasto esittää vaihtoehtona syyttäjäneuvokselle nimikettä valtakunnansyyttäjän kansliassa toimiva valtiosyyttäjä.

Suomen syyttäjäyhdistys esittää nykyisille valtiosyyttäjille syyttäjäneuvoksen nimikettä, koska valtakunnansyyttäjän kanslian toimiala liittyy pääasiassa hallintoon. Asiassa tulee myös ottaa huomioon, että valtiosyyttäjien erityisistä tehtävistä on poistettu ns. yhteiskunnallisesti merkittävimpien juttujen ajaminen, jotka hoidetaan jatkossa alueilla. Suomen syyttäjäyhdistys toteaa vielä, että valtiosyyttäjien tehtävät tulee määritellä vähintään asetustasolla, laissa säätäminen olisi suotavaa.

Valtakunnansyyttäjän kanslia

Valtakunnansyyttäjänvirasto ja Länsi-Suomen syyttäjänvirasto kannattavat valtakunnansyyttäjän kanslian sijasta nimikkeenä valtakunnansyyttäjän toimistoa, joka on nykykielen mukainen ja merkitykseltään helposti ymmärrettävä.

Syyttäjälaitos

Svenska Finlands folkting kiinnittää huomiota Syyttäjälaitoksen ruotsinkieliseen nimeen lakiehdotuksessa. Oikea käänös olisi Åklagarmyndigheten.

Pohjanmaan syyttäjänviraston näkemyksen mukaan sopivampi nimi oli Suomen Syyttäjänvirasto tai Syyttäjänvirasto.

Oulun syyttäjänviraston näkemyksen mukaan nimike Syyttäjä(n)virasto tai Suomen syyttäjä(n)virasto vastaisi paremmin muodostettavan viraston identiteettiä.

3.5 Syyttäjän toimivaltuudet

Syyttäjän toimivaltuuksia koskevaa muutosehdotusta pidetään oikeasuuntaisena.

Varsinais-Suomen ja Oulun syyttäjänvirastot tuovat samalla esiin huolen syyttäjänvaltuuksien antamisesta esimerkiksi poliisivaihdossa. Muutos johtanee virkamiesvaihdon loppumiseen paikallistasolla kokonaan.

4 Muut lausunnoissa esiin nousseet asiat

4.1 Apulaispäälliköiden tehtävä

Varsinais-Suomen ja Sisä-Suomen syyttäjänvirastot esittävät, että apulaispäälliköiden tehtävä tulisi olla vakituinen virka. Apulaispäälliköiden tehtävä tulee olemaan haastava ja heidän rooli merkittävä. Apulaispäälliköiden asema poikkeaa olennaisesti valtion korkeimman johdon viroista palkkauksen ja tehtävien osalta. Apulaispäälliköille kuuluu myös lainkäyttötehtäviä.

Sisä-Suomen syyttäjänvirasto toteaa vielä, että ainoa maininta apulaispäälliköistä on lain 19 §:ssä. Muotoilu on omiaan aiheuttamaan ajatuksen tehtävän epävarmuudesta tulevaisuudessa. Säännöstä olisi hyvä perustella tarkemmin.

Suomen syyttäjäyhdistys toteaa, että apulaispäälliköiden tehtävät ovat pysyviä ja ne pitävät sisällään samanlaista merkittävää valtaa kuin päälliköillä. Johtamistehtävä voi sisältää tosiasiallista julkisen vallan käyttöä. Tästä syystä apulaispäällikön tehtävä tulee säätää laissa pysyväksi viraksi ja virkanimike tulee lisätä lain 2 luvun 5 §:ään. Tämä selkeyttäisi virkarakennetta ja antaisi kaikille yhdenvertaisen mahdollisuuden hakea kyseisiä, tärkeinä pidettäviä virkoja. Virkanimityksen korvaavat tehtävämääräykset ovat virkamieslaissa määrittelemätön järjestelmä ja sen oikeutus on kyseenalainen lainkäyttöhenkilöstön riippumattomuuden kannalta. Lähtökohtana virkamieslaissa on virkojen vakinaisuus. Syyttäjien virat tulee mainita laissa.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa, että apulaispäälliköiden asemaa tulee vielä pohtia ja viittaa tältä osin Suomen syyttäjäyhdistyksen eriävään mielipiteeseen.

Suomen Lakimiesliitto korostaa syyttäjien riippumattomuutta uudistuksessa. Syyttäjien virat tule mainita laissa. Apulaispäälliköt tulee nimittää vakituisen virkaan ja tehtävämääräyksistä tulee luopua. Apulaispäälliköiden tehtävän määräaikaisuutta ei ole esi-

tyksessä perusteltu. Järjestelmä, jossa ylimmän johdon virat olisivat pysyviä ja alemmat määräaikaisia, olisi päinvastainen virkamieslain lähtökohtiin ja yleiseen valtionhallinnon kehitykseen nähden.

4.2 Syyttäjien keskinäinen tehtävänjako

Suomen syyttäjähdistys ja Helsingin ja Pohjanmaan syyttäjänvirastot kannattavat esityksen tavoitetta, mutta Varsinais-Suomen syyttäjänvirasto arvostelee menettelyn muodollisuutta. Toiminnallisesti järkevillä juttusiirroilla olisi hyvä olla selkeä lainsäädäntöpohja. Toisaalta esimiesten hyväksyntä siirrolle tekee menettelystä muodollisen ja lisää turhaa hallintoa. Sinällään toimivia ja joustavia käytänteitä ei tulisi kuormittaa tarpeettomalla hallinnolla. Suuri osa siirroista tulee koskemaan vähäisiä rikosasioita, joiden osalta pelkkä ilmoitus esimiehelle olisi riittävä. Käytännön menettelyistä voitaisiin antaa tarkemmat ohjeet työjärjestyksessä.

Suomen syyttäjähdistys korostaa syyttäjän itsenäisyyttä ja riippumattomuutta tehtävässään. Jutun siirto toiselle syyttäjälle tulee olla poikkeus pääsäännöstä, eikä se saa koskaan perustua hallinnolliseen pakkoon tai yksin esimiehen tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Siirto olisi mahdollista ainoastaan erityisistä syistä, esimerkiksi esteellisyyden tai sairastumisen johdosta. Perusteluihin tulisi lisätä maininta pääsäännöstä, jonka mukaan yksittäinen syyttäjä huolehtii hänelle käsiteltäväksi osoitetun asian itse alusta loppuun.

Oulun syyttäjänviraston näkemyksen mukaan kyse on melko suuresta muutoksesta, jota ei kuitenkaan ole tarkemmin avattu yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tehtävien siirto ei enää rajoittuisi lähinnä muutoksenhakutilanteisiin vaan siirtoa voitaisiin perustella muissa tilanteissa tarkoituksenmukaisuussyillä. Näistä syistä tulisi yksityiskohtaisissa perusteluissa antaa käytännön esimerkkejä puolesta ja vastaan.

Keskusrikospoliisi kannattaa lakiehdotuksen 8 § 3 momentin muutosta koskien useamman syyttäjän määräämisestä samaan asiaan ja heidän keskinäisestä vastuunjaosta määräämisestä. Esitutkintaa johtavan yleis- tai tutkinnanjohtajan näkökulmasta on merkityksellistä, että syyttäjien mahdollisesti erilaiset näkemykset tulkinallisista asioista tulevat ratkaistuksi vastuusyyttäjän päätöksellä.

4.3 Valtakunnansyyttäjän kanslian ja syyttäjälalueiden johtaminen ja asioiden ratkaiseminen

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa esitystä. Johtamista ja asioiden ratkaisemista koskevat säännökset tulee jättää yleiselle tasolle, jotta ne eivät jäykistä liikaa työskentelyä muuttuvissa olosuhteissa. Tarkemmat säännökset tulee antaa Syyttäjälaitoksen työjärjestyksessä.

Suomen syyttäjäyhdistyksen näkemyksen mukaan yhden viraston mallissa johtoryhmän päätösvalta koko syyttäjälaitosta koskevissa hallinnollisissa asioissa tulee mainita lain 3 luvun 16 §:ssä. Johtoryhmän ei tule olla vain neuvoa-antava elin. Kaikkea päätäntävaltaa ei tule antaa yksin valtakunnansyyttäjälle. Johtoryhmän puheenjohtajana valtakunnansyyttäjällä voisi tasatuloksessa olla ratkaiseva ääni. Suomen Lakimiesliitto kannattaa myös syyttäjälaitoksen johtoryhmän päätösvaltaa ja toteaa yhden virkamiehen yksinvaltaisen järjestelmän olevan vieras suomalaiselle oikeushallinnolle.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa, että esityksen mukaan operatiivinen vastuu syyttäjätöiminnasta siirtyy nykyistä enemmän syyttäjälueille. Tämän tulee selkeästi näkyä myös tulosoajauksessa. Alueille tulee asettaa tavoitteet ja antaa niiden mukaiset resurssit, minkä jälkeen alueet työskentelevät tavoitteiden saavuttamiseksi keskusyksikön puuttumatta operatiiviseen toimintaan.

Helsingin syyttäjänvirasto toteaa, että syyttäjälalueita ja asioiden ratkaisemista syyttäjälalueilla koskevat pykälät ovat määrittelyiltään hyvin avoimia, jolloin tehtävien määrittely jää asetustasolle. Tämä on ilmeisesti mahdollista toimittaessa yhdessä virastossa.

Itä-Suomen syyttäjänviraston näkemyksen mukaan yhden viraston malli luo mahdollisuudet reagoida tehokkaasti muuttuviin tilanteisiin, mutta edellyttää erittäin huolella suunniteltuja ja selkeitä johtamisjärjestelmiä. Ei tule luoda sekavia päällekkäis- tai ristiinjohtamistilanteita taikka liiallista etäjohtamista.

4.4 Virkasyytteen käsittely

Suomen syyttäjäyhdistys toteaa, että virkasyytteen käsittely on ongelmallinen yhden viraston mallissa esteellisyyskysymyksen kannalta. Jääviysasiaa tulee harkita tarkemmin ja esityksen perustuslainmukaisuus tulee selvittää perustuslakivaliokunnan lausunnolla. Suomen syyttäjäyhdistys esittää harkittavaksi, että tällaisen asian syyte-

harkinta ja syyteen ajaminen siirretään oikeuskanslerille tai oikeusasiamiehelle. Seuraavaksi esteettömin vaihtoehto olisi, että oikeuskanslerin tai oikeusasiamiehen tehtyä syyteharkinnan, voisivat he määrätä tietyn nimetyn valtakunnansyyttäjän kanslian syyttäjän hoitamaan syyteen ajamisen tuomioistuimessa. Edelleen yhtenä vaihtoehtona on, että syytettä ajaisi aina valtakunnansyyttäjä tai apulaisvaltakunnansyyttäjä. Suomen Lakimiesliitto toteaa yhden viraston mallin johtavan helposti esteellisyysväitteisiin ja ehdottaa harkittavaksi Suomen syyttäjähdistyksen esittämiä vaihtoehtoja.

Suomen Asianajajaliitto toteaa, että esitetty malli mahdollistaa ainakin teoreettisella tasolla sen, että saman viraston virkamies joutuisi ajamaan syytettä suoraa tai epäsuoraa esimiestään taikka alaistaan vastaan tai samalla organisatorisella tasolla olevaa kollegaa vastaan. Mikäli virkarikossyytteitä ei hoida valtiosyyttäjä, jouduttaisiin erityisesti pohtimaan nyt perustettavan viraston sisäisiä esteellisyyskysymyksiä.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia toteaa, että esteellisyysäännösten näkökulmasta voi olla ongelmallista, jos syyttäjänä näissä asioissa toimii syyttäjä, joka on saman viraston palveluksessa ehdotetusta yhden viraston mallista johtuen. Yhtenä vaihtoehtona tulisi pohtia, että syyteharkinnan suorittaisi valtiosyyttäjä, joka olisi esteellisyysäännösten näkökulmasta etäämpänä vaikka olisikin saman viraston palveluksessa. Ongelmalliseksi tässä tosin jää edelleen valtiosyyttäjän epäillyn virkarikoksen syyteharkinta ja mahdollinen syyttäminen.

Helsingin poliisilaitos viittaa Suomen Syyttäjähdistyksen jättämään eriävään mielipiteeseen koskien virkasyytteen käsittelyä ja pitää näkemystä perusteltuna.

Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirasto pitää ongelmallisena, että yhden viraston mallissa syyttäjä joutuisi syyttämään kollegaansa. Kansalaisen näkökulmasta asia ei näytä puolueettomalta missään olosuhteissa. Syyteasiaa tulisi hoitaa syyttäjälaitoksen ulkopuolinen syyttäjä.

Oulun syyttäjänvirasto toteaa, että esteellisyysäännöksiä tulee virkarikosasioissa sekä muissa rikosasioissa, joissa syyttäjälaitoksen henkilökuntaan kuuluva on asianosaisena, arvioida tarkemmin. Myös Varsinais-Suomen syyttäjänvirasto esittää muita vaihtoehtoja pohdittavaksi.

4.5 Syyttäjän vaitiolovelvollisuus ja vaitiolo-oikeus

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että syyttäjän vaitiolovelvollisuus ja -oikeus tulee saattaa vastaamaan poliisin vastaavaa sääntelyä. Varsinais-Suomen syyttäjänvirasto kannattaa myös tätä ehdotusta.

Suomen syyttäjähdistys toteaa käsityksensä, että syyttäjän vaitiolo-oikeus tulee laajentaa kaikkiin syyttäjiin siten, että se vastaa poliisimiesten vaitiolo-oikeutta. Asia korostuu erityisesti Eurooppalaisen tutkintamääräyksen tultua voimaan ja on merkittävä oikeus yleisesti esitutkintayhteistyön kannalta.

4.6 Syyttäjälueet

Vaasan hovioikeuden näkemyksen mukaan syyttäjälueet tulisi määritellä hovioikeuspiirien mukaisiksi, jotta hovioikeuspiireittäin alueilla voitaisiin sopia yhteisistä käytännöistä. Yhtenäinen aluejako parantaisi ohjauksen tehokkuutta. AIPA-hankkeen kannalta olisi perusteltua, että aluejako vastaisi hovioikeuspiirejä, jolloin oikeudenkäyntiaineisto ohjautuisi saman alueen tuomioistuimiin.

Suomen syyttäjähdistyksen näkemyksen mukaan syyttäjälueiden lukumäärä ja nimet tulisi todeta laissa. Laissa tulisi myös säätää syyttäjälueen itsenäisistä tehtävistä ja toimivallasta, koska kyse on julkisen vallan käytöstä ja erityisesti lainkäytöstä.

Suomen Lakimiesliitto katsoo, että syyttäjälueiden määrä, sisältö, tehtävät ja toimivalta tulisi määritellä laissa.

Oulun syyttäjänvirasto nostaa esiin kysymyksen, tulisiko Ahvenanmaan syyttäjälueeseen lisäksi myös muut syyttäjälueet mainita lain tasolla.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa, että ehdotuksessa esitetään luovuttavaksi alueiden päätoimipaikasta. Alueella tulee kuitenkin olla ainakin yhteinen postiosoite, joka sijaitsee jossakin päätoimipaikassa. Aluepäälliköllä ja johdon assistentilla tulee olla joku viransijoituspaikka. Esityksessä ei ole kerrottu, miten alueet muodostuvat.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että uudistuksella ei vähennettäisi syyttäjälaitoksen paikallisten toimipaikkojen tai henkilöstön määrää taaten näin edelleen kattavat palvelut kaikissa Suomen kuntakentän osissa.

4.7 Ahvenanmaan asema

Lapin, Pohjanmaan ja Oulun syyttäjävirstot kannattavat työryhmän esitystä Ahvenanmaan syyttäjäalueesta.

Itä-Suomen yliopisto katsoo Ahvenanmaata koskeva pykälän olevan hyvin perusteltu eikä esitys ole ristiriidassa Ahvenanmaan itsehallinnon kanssa.

Sisäministeriö esittää käsityksensä, että Ahvenanmaan syyttäjäaluetta koskeva ehdotus on suhteessa perustuslain 120 §:ään ilmeisen ongelmaton.

Ahvenanmaan käräjäoikeus kiinnittää huomiota Ahvenanmaan erityisasemaan, virkakieleen ja käsittelykielen valintasääntöihin sekä kielellisten oikeuksien vaikutusarviointiin yleisperusteluissa.

Ahvenanmaan syyttäjänviraston näkemyksen mukaan esityksestä tulisi selkeämmin käydä ilmi, ettei kielilakia sovelleta Ahvenanmaan syyttäjäalueeseen. Koska Ahvenanmaan syyttäjävirstosta tulee uudistuksessa yksi syyttäjäalueista, tulisi selkeämmin ilmaista, miten itsehallintolain 6 lukua sovelletaan. Perusteluissa tulisi tarkemmin käsitellä kulloinkin käytettävää kieltä esimerkiksi kirjeenvaihdossa Ahvenanmaan syyttäjäalueen ja muiden syyttäjäalueiden sekä keskushallintoyksikön välillä.

Suomen tuomariliitto toteaa, että esitysluonnoksesta puuttuu tosiasiassa Ahvenanmaan maakunnan erityisaseman huomioon ottava tarkastelu syyttäjäntoimen järjestämisestä maakunnassa.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus kannattaa Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänviraston nimen muuttamista Ahvenanmaan syyttäjäalueeksi.

4.8 Kielelliset oikeudet

Vaasan hovioikeus kiinnittää huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen uudistuksessa.

Svenska Finlands folkting kiinnittää huomiota perustuslain mukaisiin kielellisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, joita ei ole esityksessä riittävästi huomioitu. Viittaukset kielellisiin oikeuksiin puuttuvat eikä esityksen kielellisiä vaikutuksia ole arvioitu. Yksityiskohtaisten perusteluiden kappaletta 4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys tulisi täydentää tältä osin. Organisaatiouudistuksessa tulee ottaa huomioon nykyistä vas-

taavalla tavalla syyttäjien kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset kaksikielisillä alueilla ja säätää tarvittavista ruotsinkielisistä viroista valtioneuvoston asetuksella. Myös kansliahenkilökunnan kielitaitoon sekä kirjalliseen materiaaliin molemmilla kielillä tulee kiinnittää huomiota.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia toteaa, että esityksessä olisi ollut perusteltua arvioida ehdotetun muutoksen vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin ja alueiden kielellistä asemaa. Perustuslain 122 §:n 1 momentin mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, jossa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa, ettei esityksessä tarkastella lainkaan kielellisten oikeuksien toteutumista. Yhden viraston mallissa alueella olisi yksi- ja kaksikielisiä kuntia, joten Syyttäjälaitos olisi viranomaisena kaksikielinen. Tämän vaikutusta kansalaisten kielellisten oikeuksien toteutumiseen ja virkamiesten kielitaitovaatimukseen tulee arvioida. Esityksessä ei tarkastella myöskään saamelaisten oikeutta käyttää omaa kieltä.

Suomen tuomariliitto toteaa, että vaikutusarvioinnissa olisi ollut perusteltua arvioida ehdotetun muutoksen vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin.

4.9 Valtioneuvoston asetuksen laatiminen ja työryhmän työn keskeneräisyys

Suomen syyttäjäyhdistys, Suomen Lakimiesliitto, Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry, Vaasan hovioikeus sekä Helsingin, Varsinais-Suomen, Itä-Uudenmaan, Pohjanmaan, Oulun, Itä-Suomen ja Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirastot esittävät, että valtioneuvoston asetus olisi tullut olla käytettävissä lausuntoa annettaessa. Merkittävä osa syyttäjälaitoksen toimintaa koskevista säädöksistä siirretään valtioneuvoston asetukseen tai työjärjestyksiin, joten esityksen perusteella on mahdotonta arvioida lain todellisia vaikutuksia. Valittua säädöstäsoa myös arvostellaan ja katsotaan, että lainkäytön ohjaus edellyttää laintasoista säädöspohjaa. Asetuksen ja työjärjestyksen puuttuminen on vaikeuttanut merkittävästi lausunnon antamista erityisesti johtajajärjestelmän rakenteesta ja sen toimivuudesta sekä kansliahenkilökunnan asemasta ja roolista. Suomen syyttäjäyhdistyksen jättämään eriävään mielipiteeseen yhdytään tältä osin.

Valtioneuvoston asetusta toivottiin lähetettäväksi lausunnonle myöhemmin. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi tulee valmistella ennen kuin hallituksen esitys annetaan eduskunnalle.

4.10 Voimaantuloaikataulu

Suomen Lakimiesliitto, Suomen syyttäjähdistys sekä Salpausselän, Länsi-Uudenmaan, Itä-Uudenmaan, Oulun ja Itä-Suomen syyttäjänvirastot arvostelevat lain kiireellistä voimaantuloaikataulua ilman perusteltua syytä. Syyttäjälaitos on tällä hetkellä toimiva organisaatio. Kyse on suuresta uudistuksesta, joka vaikuttaa koko syyttäjälaitoksen henkilöstön asemaan, rooleihin ja tehtäviin. Erityisesti nostetaan esiin avainhenkilöiden valinnat, hallinnon uudistaminen ja henkilöstön sitouttaminen uudistukseen. Muutosprosessin hallittu ja hyvä johtaminen on hankkeen onnistumisen kannalta tärkeää. Laki tulisi valmistella huolellisesti, jotta vältetään uudistamistarpeita. Kiireellinen uudistusprosessi ei saa vaarantaa syyttäjälaitoksen perustehtävää eli rikosvastuun toteuttamista.

Ehdotetaan, että laki tulisi voimaan aikaisintaan vuoden 2019 alusta lukien. Kärjäoikeusverkkouudistus ja ulosottolaitoksen uudistus tulevat todennäköisesti voimaan vuoden 2019 alussa ja olisi tarkoituksenmukaista saattaa nämä uudistukset voimaan yhtä aikaa. Näiden esitysten samanaikaisella eduskuntakäsittelyllä olisi todennäköisesti synergiaetuja. Organisaatiouudistuksen kanssa samalla toteutettavaan erikoistumisjärjestelmän uudistamiseen olennaisesti liittyvää syyttäjien palkkausjärjestelmän kehittämistä koskevia neuvotteluja ei ole vielä aloitettu ja niille tulee varata riittävästi aikaa. Tulohajauksen sykli on kalenterivuosi ja virasto toimii taloudellisesti ja toiminnallisesti vuosiperiaatteella, samoin tilastointi. Uudistuksen valmistelussa olleet useat keskeiset henkilöt ovat vaihtuneet tai vaihtumassa, mikä puoltaisi riittävän ajan varoamista valmistelulle.

4.11 Sidosryhmäyhteistyö

Helsingin poliisilaitos korostaa poliisin näkökulmasta tärkeänä seikkana syyttäjän saatavuutta ja mukanaoloa rikosprosessin eri vaiheissa. Säännöllinen yhteydenpito, näkemysten vaihto ja keskenään sovittujen toimintatapojen noudattaminen ovat tärkeitä muutoksessa huomioitavia asioita.

Tulli korostaa sidosryhmäyhteistyön tärkeyttä. Syyttäjien tavoitettavuus myös virka-ajan ulkopuolella tulee kasvamaan erityisesti Eurooppalaisen tutkintamääräyksen johdosta. Tulli ehdottaa, että 24 §:ssä tarkoitettu syyttäjien varallaolon järjestäminen muutettaisiin velvoittavaan muotoon.

Sisäministeriö ja Kuntaliitto kiinnittävät erityistä huomiota sidosryhmäyhteistyön järjestämiseen ja ohjaamiseen alueen kasvaessa. Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esi-

tutkintayhteistyö sekä muu poliisin ja syyttäjän välinen sidosryhmäyhteistyö tulisi vähintään turvata nykytasoisesti ja pikemmin kehittää entistä toimivammaksi.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus ja Helsingin kärjäoikeus kiinnittävät huomiota toimivan viranomaisyhteistyön säilyttämiseen uudistuksessa.

4.12 Muita huomioita

Valtakunnanvoudinvirasto esittää harkittavaksi, että hallintokantelusta otettaisiin oma säännös esitykseen, mikäli yhden viraston organisaatiomalli toteutetaan. Ulosottolaitoksen uudistusta valmistellaan parhaillaan. Vaikka näissä toiminnoissa on omat erityispiirteensä, voisivat toimintojen organisatoriset linjaukset ja virkamiesoikeudelliset ratkaisut noudattaa samaa linjaa.

Oulun syyttäjänvirasto kiinnittää huomiota syyttäjän esteellisyyttä koskevaan 23 §:ään. Ratkaisutoiminnassa tulee esiin tilanteita, joissa syyttäjälaitoksen henkilökuntaan kuuluva on asianosaisena tai todistajana rikosasiassa. Nykyisin asia on hoidettu johtavien kihlakunnansyyttäjien välisin sopimuksen siten, että naapuriviraston syyttäjä on hoitanut tällaisen jutun. Toimittaessa yhdessä virastossa, tästä voinee aiheutua ongelmia. Lainkohdan perusteella asia ei liene yksiselitteinen.

Keskusrikospoliisi ehdottaa, että syyttäjien esteelisyysäännöksiä koskevaan 23 §:ään lisättäisiin täsmentävä maininta: ”Hallinnollisissa asioissa noudatetaan hallintolain esteelisyysäännöksiä.” Ehdotetusta säännöksestä voi virheellisesti syntyä käsitys, että kaikkiin asioihin sovelletaan syyttäjää koskevia esteelisyysäännöksiä.

Valtiovarainministeriö toteaa viran siirtämistä koskevan 28 §:n osalta, että virkamieslain 5 §:ssä säädetään jo asiasta eikä syyttäjälaitoslaissa tule säätää asiasta erikseen. Edelleen todetaan 34 §:stä, että valtion virkamieslain 5 a–c §:ssä on säännökset liittyen henkilöstön asemaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyissä. Näin ollen henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös ei ole tarpeellinen ellei tarkoitus ole säätää henkilöstön siirtymiseen liittyviä tarkentavia säännöksiä. Pykälässä on kuitenkin perusteltua säätää syyttäjänvirastojen ja valtakunnansyyttäjänviraston virkojen muuttumisesta Syyttäjälaitoksen yhteisiksi viroiksi. Valtiovarainministeriö tekee ehdotuksen pykälän muotoiluksi.

Valtakunnansyyttäjänviraston käsityksen mukaan ehdotetusta 34 §:stä voidaan poistaa 3 momentti tarpeettomana, koska säännöksessä tarkoitettujen erikoissyöttäjien vaativuustasot on jo tarkistettu.

Salpausselän syyttäjänvirasto esittää, että valtakunnansyyttäjän tehtäväluetteloon 9 §:ssä lisätään, että hallintokantelut ratkaisisi valtakunnansyyttäjä. Hallintokanteluiden esittelemistä ja ratkaisemista tulisi myös tarkemmin käsitellä esityksessä. Tehtäväluetteloon tulisi lisätä myös viittaus ROL 11 §:n 1–2 momentin säännökseen, jonka mukaan syyttäjän jätettyä syytteen nostamatta, on ylemmällä syyttäjällä oikeus ottaa asia uudelleen ratkaistavakseen.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa, että uudistuksen yhteydessä tulisi tarkastella nykyisellä tavalla toteutetun apulaissyöttäjäjärjestelmän tarkoituksenmukaisuutta ja miten hyvin se täyttää virkamiesoikeudelliset säännökset.

Salpausselän syyttäjänvirasto toteaa, että esityksen mukaan syyttäjälaitoksessa olisi vain yksi työjärjestys. Keskusyksikön ja suunnitellun viiden alueen toiminnot ovat hyvin erilaisia, mikä johtaa siihen, että työjärjestystä tulee uudistaa useasti. Salpausselän syyttäjänviraston näkemyksen mukaan syyttäjälaitoksessa voi olla yksi työjärjestys, jossa määritellään yleiset linjaukset, mutta alueiden tulee voida näiden linjausten puitteissa luoda omat alueelle parhaiten sopivat toimintatavat. Liian sitova työjärjestys estää uusien toimintatapojen kokeilemisen ja kehittämistyön.

Salpausselän syyttäjänvirasto esittää, että syyttäjien sivutoimiluvasta tulisi säätää laissa tuomioistuinelakia vastaavasti.

Itä-Suomen syyttäjänviraston näkemyksen mukaan vaikuttaa siltä, ettei yhdellä koko syyttäjälaitosta koskevalla työjärjestyksellä voitaisi tarkoituksenmukaisella tavalla järjestää eri alueiden operatiivista toimintaa riittävän yksityiskohtaisesti ja selkeästi.

Vaasan hovioikeus toteaa, että tulevaisuudessa voisi tulla myös harkittavaksi järjestelmä, jossa hovioikeus-vaiheen syyttäjän tehtäviä keskitettäisiin tietyille syyttäjille asian käsittelyn nopeuttamiseksi.

LIITE

Lausunnonantajat

Oikeusministeriö on varannut seuraaville 51 taholle tilaisuuden lausua Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistuksesta valmistelleen työryhmän mietinnön johdosta. Alleviivatut tahot ovat toimittaneet lausunnon.

Eduskunnan oikeusasiamies

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri

Helsingin hovioikeus

Helsingin käräjäoikeus

Helsingin poliisilaitos

Helsingin syyttäjänvirasto

Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri

Itä-Suomen syyttäjänvirasto

Itä-Suomen yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta

Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry

Kaakkois-Suomen poliisilaitos

Keskusrikospoliisi

KKO

Konkurssiasiamiehen toimisto

Kuntaliitto

Landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland

Lapin käräjäoikeus

Lapin syyttäjänvirasto

Länsi-Suomen syyttäjänvirasto

Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirasto

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry

Oikeusrekisterikeskus

Oulun syyttäjänvirasto

Pohjanmaan syyttäjänvirasto

Pohjois-Savon käräjäoikeus

Poliisihallitus

Puolustusvoimien pääesikunta

Rajavartiolaitos

RISE Keskushallintoyksikkö

Salpausselän syyttäjänvirasto

Sisäministeriö

Sisä-Suomen syyttäjänvirasto

Suomen Asianajajaliitto

Suomen Lakimiesliitto

Suomen Syyttäjähdistys ry

Suomen Tuomariliitto

Svenska Finlands folkting

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tullihallitus

Vaasan hovioikeus

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Valtakunnanvoudinvirasto

Valtioneuvoston oikeuskansleri

Valtiovarainministeriö

Vantaan käräjäoikeus

Varsinais-Suomen käräjäoikeus

Verohallinto

Ahvenanmaan käräjäoikeus

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7091 (nid.)
ISSN 1798-7105 (PDF)
ISBN 978-952-259-654-3 (nid.)
ISBN 978-952-259-655-0 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi